

Dan Josefsson klandras inte för wallraffintervjuer

Beslut 2014-05-23

Yrkesetiska nämnden har prövat två anmälningar mot journalisten och författaren Dan Josefsson. Anmälarna, som intervjuades i Dan Josefssons bok ”Mannen som slutade ljuga”, hävdar bland annat att intervjuerna förfalskats i och med att Dan Josefsson gjort intervjuerna på falska grunder och dels ljugit om sina syften med intervjuerna, dels utelämnat för dem väsentliga synpunkter. En av anmälarna intervjuades också med dold kamera i SVT-dokumentären ”Kvinnan bakom Thomas Quick”.

I boken och i tv-dokumentären vill Dan Josefsson leda i bevis att den terapi som Sture Bergwall fick på Säterns sjukhus spelade en avgörande roll för att han fälldes för åtta mord, som han senare friades från. Enligt Dan Josefsson har Sture Bergwall erkänt och berättat om mordena under tiden han, i kombination med mycket tung medicinering, fick terapibehandling. En kvinna, Margit Norell, var en av förgrundsgestalterna i Sverige för den terapimetod som användes och fungerade enligt Josefsson som handledare för flera av terapeuterna på Säter. Eftersom Margit Norell var avliden när boken och TV-programmet gjordes, sökte Dan Josefsson upp anhöriga och personer som antingen handletts av eller haft samarbete med Margit Norell.

Dan Josefsson berättade direkt i samband med att boken kom ut och dokumentären sändes att han ”wallraffat” när han gjorde research och intervjuer. För att kunna få tillgång till material och få berörda personer att träffa honom och berätta avslöjade han inte sitt egentliga syfte, utan han utgav sig för att vilja skriva en bok om Margit Norell och objektrelationsteorin. Dan Josefsson har tidigare skrivit böcker inom psykologiområdet, vilket han medvetet utnyttjade för att knyta kontakter.

Anmälarna anser att Dan Josefsson brutit mot yrkesregel sju om att tillmötesgå rimliga önskemål från intervjupersoner om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges, mot yrkesregel åtta om att visa särskild hänsyn mot ovana intervjupersoner, samt mot yrkesregel nio om att inte förfalska intervjuer.

Den ena anmälaren träffade Dan Josefsson för en intervju under förespeglning att han ville göra en intervju om bland annat objektrelationsteorin och om Margit Norell, och att han skulle skriva en bok i ämnet.

En vecka före sändning av tv-dokumentären informerades anmälaren om Dan Josefssons egentliga syften med boken och att anmälaren smygfilmats och om de citat som skulle ingå i dokumentären. Anmälaren krävde då att få kommentera dessa och blev erbjuden att återigen bli intervjuad av Dan Josefsson och få sina kommentarer inklippta i dokumentären. Eftersom anmälaren nu saknade förtroende för Dan Josefsson, ville anmälaren att någon annan skulle genomföra intervjun, vilket SVT avböjde. Redaktionen lade istället ut anmälarens invändningar i en skylt i sluttexterna av dokumentären. Enligt anmälaren hade denne velat få möjlighet att läsa texten i förväg, men gavs inte möjlighet till det.

Nämnden har förståelse för att anmälaren kände sig försvarslös och att anmälaren blev överrumplad när SVT tog kontakt med anmälaren så långt efter själva intervjutillfället och bara en vecka före sändning av dokumentären. Dessutom var anmälaren från början övertygad om att intervjun endast gällde medverkan i boken.

Genom att informera anmälaren om citaten i boken, den dolda inspelningen och det som skulle visas i dokumentären har dock Dan Josefsson så långt det är möjligt i detta sammanhang upplyst anmälaren om hur och var anmälares uttalanden återges.

Den andre anmälaren har vid telefonsamtal fått sina citat upplästa och godkänt dessa, samt informerats om hur och i vilket sammanhang de skulle återges.

När det avser yrkesregel åtta, som tar upp att ovana intervjupersoner ska informeras om att de intervjuas, konstaterar nämnden att båda anmälarna var medvetna om att mötet med Dan Josefsson gällde en intervju. Däremot blev anmälarna lurade av Dan Josefssons syften.

Yrkesetiska nämnden har förståelse för att anmälarna känt sig kränkta av att Dan Josefsson ljugit om sina syften, men konstaterar samtidigt att Dan Josefsson valt denna metod som, enligt honom, var den enda möjligheten att kunna genomföra intervjuerna med anmälarna. Nämnden kan inte bedöma om intervjuerna kunde ha gjorts öppet om anmälarna känt till det egentliga syftet. Det blir ett hypotetiskt resonemang. Det är inte heller möjligt att i förväg berätta om när en intervju spelas in med dold kamera.

När det gäller yrkesregel nio om att inte förfalska intervjuer finner nämnden att det tillhör det normala arbetssättet för en journalist att göra ett urval ur intervjuer och därigenom inte redovisa intervjuades alla åsikter eller redovisa alla aspekter. Att inte återge allt det som sägs under en intervju är inte att förfalska densamma. Att ett citat kan tolkas på olika sätt innebär inte att det är förfalskat.

Att ljuga om sina syften med en intervju – vilken Dan Josefsson har gjort – är inte detsamma som att intervjun som sådan är förfalskad.

Yrkesetiska nämnden konstaterar att även om Dan Josefsson inte var ärlig om syftet med intervjuerna, var intervjupersonerna medvetna om att det rörde sig om intervjuer som skulle publiceras i bokform och de fick sina citat upplästa, som de också godkände.

Ingen av yrkesreglerna berör arbetsmetoderna smygbandning eller inspelning med dold kamera. Nämnden vill dock framhålla att det inte är oproblemiskt för allmänhetens förtroende för journalistiken när en journalist använder ”wallraff-metoder” eller dold kamera. Enligt tidigare principuttalande från Yrkesetiska nämnden bör metoden användas med försiktighet och efter mycket noggrant övervägande och bara användas som en sista utväg, när andra möjligheter är uttömda och om metoden står i proportion till allmänintresset. Intervjupersonen bör också i efterhand upplysas om att den dolda inspelningen ägt rum, konfronteras med inspelningen och ges möjlighet att kommentera den.

Nämnden finner att Dan Josefsson tycks ha gjort dessa överväganden och möjliggjort för den intervjuade att kommentera den dolda inspelningen.

Grundprincipen är att en journalist ska vara öppen mot intervjupersoner med både syfte med intervjun och hur den genomförs. Men ibland kan det vara nödvändigt att använda dolda arbetsmetoder för att få fram uppgifter.

Nämnden beslutar att inte klandra Dan Josefsson.